

SZABÓ LAURA

Termékenység és foglalkozási csoportok: leíró elemzés az 1940–1944, illetve az 1970–1974 között született nők körében

A demográfiai, közgazdasági és szociológiai szakirodalomban közhelynek számít, hogy a gyermekvállalási kedv csökkenése oksági összefüggésben van a nők fokozódó munkavállalásával. Az oksági magyarázat általában a nők növekvő munkavállalási hajlandóságából következtet a gyermekvállalási hajlandóság csökkenésére. Ezek a megközelítések azonban csak némi módosítással alkalmazhatók a volt szocialista országokra, így Magyarországra is, hiszen ezekben az országokban a teljes foglalkoztatás a rendszerváltást megelőzően a nőkre is kiterjedt. 1989 után azonban mind az oktatás, mind a foglalkoztatottság területén változások indultak el. Egyrészt, mivel bővültek az egyetemek kapacitásai, rövid időn belül megugrott az egyetemi képzésekben résztvevők száma. Másrészt 1992–1997 között lezajlott egy munkaerőpiac átalakulás és a nők foglalkoztatási rátája hirtelen lecsökkent. Habár ez 2001 után kisebb hullámmal ismét növekedni kezdett, nemzetközi összehasonlításban még mindig kirívóan alacsony a magyarországi kisgyermekes anyák foglalkoztatása.

Viszonylag keveset tudunk arról, hogy ebben a két rezsimben, a rendszerváltás előtti és utáni időszakban hogyan függött össze a választott foglalkozás az érintettek gyermekvállalási kedvével. Ugyanis a két jelenség valós összefüggésének vizsgálata nem egyszerű, mivel az oksági viszonyok igen sok esetben nem tisztázhatók. Leíró jellegű elemzésemben arra teszek kísérletet, hogy a népszámlálási adatok segítségével, a részletes FEOR foglalkozási kategóriák felhasználásával áttekintsem, mely foglalkozásokra jellemző a magas, és melyekre az alacsony termékenység egy, a termékenységi életútját a rendszerváltás előtt végig járó születési kohorszban (1940–1944-es évfárat), illetve egy másikban, amely fertilitási karrierjét a rendszerváltás után indította (1970–1974-es évfárat). Vannak-e, és melyek azok a foglalkozási csoportok, amelyek megmaradtak a rendszerváltás után (is) nagycsaládos/gyermektelen nők „gyűjtőhelyének”, és melyek pozicionálódtak át?